

המקום & Talmud-online.nl

Parashat Vayechi וַיַּחֲיֶיךָ Jan 11 2025 / 11 Tevet 5785.
Bereshiet (Genesis) 47:28-50:26

Een dorsvloer van doornen.

In de parasha van deze week, Vayechi, lezen we over het overlijden en de begrafenis van Jaäcov. We horen dat heel Egypte zeventig dagen om zijn dood rouwde, waarna Jozef toestemming vroeg om als we het zo kunnen noemen verlof op te nemen en zijn vader in het Heilige Land te begraven. De hele familie ging mee op reis (behalve de jongste kinderen), samen met veel hooggeplaatste Egyptische functionarissen en hoogwaardigheidsbekleders Bereshiet (Gen) 50:7. Vervolgens vertelt de Torah ons dat zij kwamen tot Goren ha-Atad, dat aan de overzijde van de Jordaan ligt, en hielden daar een zeer groot en plechtig klaaglied; en hij (Jozef) hield een rouwtijd van zeven dagen voor zijn vader. En toen de Kanaänitische inwoners van het land de rouw in Goren ha-Atad zagen, zeiden zij: "Dit is een plechtige rouw van de zijde van de Egyptenaren." Daarom werd het Avel-Mitsraïm genoemd, dat aan de overzijde van de Jordaan ligt. (50:10-11) De commentatoren zijn verbijsterd door deze verwarrende verzen. Wat wordt er bedoeld met Goren ha-Atad? Waarom namen ze de moeite om "over de Jordaan" te reizen als ze uit Egypte kwamen? Waarom rouwde de familie opnieuw, nog eens zeven dagen lang (vooral omdat Jaäcov nog niet eens begraven was)? Waarom doken de Kanaänieten plotseling op?

Rashi (Rabbi Shlomo Itzchaki) zegt dat goren een "dorsvloer" betekent en atad "doornen". Maar waarom zou iemand in vredesnaam doornen dorsen? Rashi legt uit dat de Kanaänieten en Ismaëlieten kwamen om oorlog te voeren toen ze de enorme processie uit Egypte zagen komen. Ze zagen toen de kist van Jaäcov en de kroon van Jozef die erbovenop rustte, en elk van hun leiders kwam ook om hun respect te betuigen en hing hun eigen kronen rond de kist. De Talmud (Sotah 13a) waar Rashi uit citeert, zegt dat de leiders van Esau er ook waren en dat er in totaal 36 kronen rond de kist van Jaäcov hingen. Dit gaf het geheel een uiterlijk als een "dorsvloer omringd door doornen".

Als we kijken naar het ontwerp van oude dorsvloeren, zien we een cirkelvormig vlak oppervlak, meestal omgeven door rotsen of een laag hek. De buitenste barrière was waarschijnlijk bedoeld om wilde dieren weg te houden van het graan dat werd gedorst, of om te voorkomen dat de ossen die het dorsen uitvoerden, wegliepen. In plaats van rotsen of een hek, zou men om dezelfde reden doornige struiken rond de dorsvloer kunnen planten. Dat zou de verschijning van Jaäcovs doodskist in het midden kunnen verklaren, omringd door "doornige" kronen rondom.

Een dorsvloer op Santorini, Griekenland

Www.hamakom.eu werkt nauw samen met www.talmud-online.nl
Lessen kunt u ook op www.youtube.com/@talmoedkanaal vinden.

המקום & Talmud-online.nl

De Kli Yakar (Rabbi Shlomo Ephraim Luntschitz) is echter niet zo blij met deze uitleg. Hij wijst erop dat als het toen gebruikelijk was om dorsvloeren met doornen te omringen, waarom wordt deze specifieke dorsvloer dan "de dorsvloer van doornen" genoemd? Hij geeft een aantal alternatieve verklaringen: de ene heeft te maken met de dood van Jaäcov die een nieuwe hongersnood in Egypte veroorzaakte, terwijl de andere "doornen" ziet als een symbool voor slechte mensen wiens lot is om "gedorst" en vernietigd te worden. De Torah spreekt hier inderdaad over dorsende doornen! We weten immers dat elk vers in de Torah veel diepere gecodeerde informatie geeft zowel mystiek als profetisch en relevant voor alle tijden. Dus, wat probeert de Torah ons hier nu echt te vertellen? Wat zou de "dorsvloer voor doornen", deze Goren ha-Atad, nu echt kunnen zijn?

Een doorn in je oog

De andere plaats in de Torah waar doornen prominent worden genoemd is in parashat Massei. Daar lezen we HaShems gebod: En u zult het land in bezit nemen en erin wonen, want Ik heb het land aan u toegewezen om te bezitten... Maar als u de inwoners van het land niet verdrijft, zullen degenen die u laat overblijven, steken in uw ogen en doornen in uw zijden zijn, en zij zullen u kwelen in het land waarin u woont; zodat Ik met u zal doen wat Ik van plan was met hen te doen. (Bemidbar {Num} 33:53-56)

De Torah maakt het heel duidelijk dat het Heilige Land aan Israël toebehoort. Hoe politiek incorrect het ook mag klinken in vele oren vandaag de dag, HaShem beveelt dat de vijandige inwoners van het land (die weigeren de soevereiniteit van Israël te accepteren of zich te houden aan de morele basiscode van de Noachitische wetten) verdreven moeten worden. Als we te genadig met hen omgaan, zullen ze onvermijdelijk een doorn in onze zij worden en ons voortdurend "lastigvallen" in ons eigen land. Nog schokkender dan dit is HaShems bevestiging dat als we het bevel niet nakomen, "Ik met jullie zal doen wat Ik van plan was met hen te doen"! Israël zelf zal lijden door HaShems eigen Hand. Er is dan dus helaas maar één manier om voortdurende oorlog en intimidatie te vermijden van doornige burens die proberen Israël van hun land te ontdoen. De doornen moeten worden 'weg-gedorst'.

Goren ha-Atad.

Ik geloof dat dit is wat onze Wijzen werkelijk zeiden toen ze dat verhaal vertelden over de Kanaänieten, Ismaëlieten en Edomieten die dus eigenlijk kwamen om de begrafenisstoet van Jaäcov te blokkeren. Deze anderen die in het land woonden zonder enig goddelijk mandaat, kwamen om te vechten voor wat zij dachten dat van hen was. Maar het zien van Jozefs machtige kroon vernederde hen en ze werden onderworpen. Laten we niet vergeten dat Jozef een generaal in Egypte was, de opperbevelhebber die de hele natie bewapende en versterkte Bereshiet (Gen) 41:34, en triomfantelijk reed op de gevreesde Egyptische strijdswagen (vers 41:43). Hij straalde militaire kracht uit. De Kanaänieten, Ismaëlieten en Edomieten kromden voor hem.

Dit is wat Israël vandaag de dag goed moet onthouden. Er kan geen vrede zijn met degenen die willen dat u wordt uitgeroeid, met degenen die geen verlangen hebben om land te delen, met degenen die hun toevlucht nemen tot eindeloos geweld en terrorisme. HaShem waarschuwde ons al meer dan drie millennia geleden: als we niet de volledige soevereiniteit en controle over het Beloofde Land nemen, zullen de andere bewoners een constante doorn in ons oog zijn. Verbazingwekkend genoeg zijn er maar twee andere passages in de Tenach waar het woord atad wordt gebruikt, en een daarvan staat in Psalm 58, die luidt: ... In uw gedachten bedenkt u onrecht in het land; geweld (hamas) deelt u uit met uw handen. De goddelozen zijn opstandig van de geboorte af; de leugenaars dwalen af, al reeds van de baarmoeder af. Hun gif is als dat van een slang, een dove adder die zijn oren dichtstopt... HaShem, breek hun tanden in hun mond; verbrijzel de hoektanden van leeuwen, HaShem, laat ze smelten, laat ze verdwijnen als water; laat Hij Zijn pijlen richten, zodat ze worden afgehouden... Voordat de doornen uitgroeien tot een braamstruik (atad),

המקום & Talmud-online.nl

moge Hij ze levend weg wervelen in woede... Mensen zullen zeggen: "Er is dus een beloning voor de rechtvaardigen; er is inderdaad goddelijke gerechtigheid op aarde."

Koning David pleit ervoor dat we letterlijk van Hamas afkomen; om diegenen te vernietigen die geweld, wetteloosheid, kwaad en leugens verspreiden. David zegt dat wanneer HaShem dit laat gebeuren, mensen zullen erkennen dat er werkelijk goddelijke gerechtigheid in het universum is. David trekt zich hier niets aan van wat of hoe anderen hierover denken of spreken. Zijn woorden zijn grafisch en duidelijk. Op dezelfde manier moet Israël sterk, assertief en onverbiddelijk zijn. Het enige pad naar blijvende vrede is totale overwinning. Goren ha-Atad, de doornen moeten worden gedorst en weggezuiverd. En iemand die dit heel goed begreep, in een tijd dat velen in Israël diplomatie eisten, "land voor vrede" propageerden en betoogden dat Israël zachter moest worden, was, passend genoeg, Rabbi Shlomo Goren.

De aanpak.

Rabbijn Goren werd geboren in Polen en maakte als jongen aliyah met zijn familie. Hij was een wonderkind in de yeshiva en publiceerde zijn eerste sefer (boek) op 17-jarige leeftijd (over wetten van gewijde voorwerpen die ontheiligd zijn, gebaseerd op de Mishneh Torah van de Rambam). Twee jaar later sloot hij zich aan bij de Haganah en nadat hij teleurgesteld raakte in hun leiderschap, stapte hij over naar de meer rechtse en militante Lechi (Lohamei Herut Israel, "Vrijheidsstrijders van Israël"). Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog van Israël werd hij oorspronkelijk tot geestelijke gemaakt, maar hij wilde meedoen en ging ook dienen als sluipschutter en parachutist! Hij riskeerde zijn leven tijdens meerdere gewaagde missies om de lichamen van gevallen soldaten te bergen. Hij zou opklimmen tot de rang van generaal en werd opperrabbijn van de IDF (later ook de derde Asjkenazische opperrabbijn van Israël). Hij was medeoprichter van het Military Rabbinate en zorgde ervoor dat IDF-soldaten altijd toegang hadden tot gebedsdiensten en koosjer eten. Hij stelde de standaard IDF-siddur samen en overtuigde Ben-Gurion om op elke basis een synagoge te plaatsen. En hij schreef de tekst van misheberach l'chayalei tzahal, het populaire gebed voor Israëlsche soldaten.

Rabbijn Goren is misschien wel het meest bekend om de foto waarop hij op de shofar blies bij de Westelijke Muur tijdens de bevrijding van Jeruzalem in de Zesdaagse Oorlog. In een gesprek in 1961 probeerde Rabbijn Goren Motta Gur, hoofd van de Golani Brigade, ervan te overtuigen om de verovering van Jeruzalem tot een prioriteit te maken. Gur vertelde Goren dat hij zich geen zorgen hoefde te maken: hij zou ervoor zorgen dat hij degene zou zijn die Jeruzalem zou bevrijden! Gur zei dat hij altijd had gevoeld dat het zijn lot en levensdoel was om dat te doen. Ondertussen leidde Rabbijn Goren de nederzettingenbeweging, en betoogde dat Israël elke centimeter van het Heilige Land moest innemen en nooit ook maar een snippertje mocht weggeven. Hij wist dat "land voor vrede" een teken van zwakte zou zijn en alleen maar tot meer problemen zou leiden. En hij had helaas helemaal gelijk.

We zien dat Israëls geluk in de regio begon te veranderen in 1979, net toen het zijn eerste "land voor vrede"-deal met Egypte tekende. Tot die tijd was Israël een gevreesde supermacht en won elke oorlog. Sindsdien is het niet duidelijk of Israël iets heeft gewonnen. De vredesdeal met Jordanië (waarvan de Waqf nog steeds de Tempelberg regeert) was grotendeels vruchteloos, de terugtrekking uit Libanon leidde tot de totale ineenstorting van dat land en de opkomst van Hezbollah, en het Oslo-vredesproces was een complete ramp. Het is zeker niet nodig om iemand eraan te herinneren wat er gebeurde na de "eenzijdige terugtrekking" uit Gaza in 2005. Hoe meer Israël weggaf, hoe meer de vijand werd aangemoedigd. Misschien zinspeelde de Torah in het geheim op een deel hiervan toen het op bizarre wijze vermeldde dat Goren ha-Atad zich voorbij de Jordaan bevond en werd omgedoopt tot Avel Mitzrayim, "Rouw om Egypte".

Www.hamakom.eu werkt nauw samen met www.talmud-online.nl
Lessen kunt u ook op www.youtube.com@talmoedkanaal vinden.

המקום & Talmud-online.nl

Het lijkt er heel sterk op dat Rabbi Goren het allemaal al voorzag. In 1967 drong hij aan op annexatie van de nieuw veroverde gebieden. Hij en Motta Gur gaven zelfs opdracht om een Israëlische vlag op de Rotskoepel te plaatsen. Een paar minuten nadat deze was opgericht, zag Moshe Dayan deze door zijn verrekijker en gaf onmiddellijk opdracht om deze te verwijderen. De Israëlische regering droeg de Tempelberg vervolgens over aan de Jordaanse Waqf, met catastrofale gevolgen. Rabbi Goren had aangedrongen op de snelle bouw van een synagoge op de Tempelberg en werkte zelfs aan plannen om de Tempel zelf te herbouwen. Volgens de legende vond hij de crypte in de Tempelberg waar de oude Tempel schatten verborgen waren (misschien zelfs de Ark des Verbonds). De Israëlische regering verzegelde de kamer met beton. Hoe het ook zij, Rabbi Goren werd overstemd en het zwijgen opgelegd door lafaards van links en rechts, zowel in de religieuze wereld als in de seculiere wereld. We zien dat Israël sindsdien voortdurend te kampen heeft met 'doornen' (beginnend met het debacle van de Jom Kippur oorlog) en dat de wereld ook gestaag alle respect voor het land heeft verloren.

Rabbi Goren bracht daadwerkelijk een Torah-rol naar de Rotskoepel en bad daar. Alleen deze ene foto is helaas bewaard gebleven, terwijl de video van zijn gebeden weg wordt gehouden. In een later gesprek op de Israëlische legerradio toen hem werd gevraagd of de Rotskoepel en de Al-Aqsa-moskee onmiddellijk hadden moeten worden vernietigd, zei hij het volgende: "We hadden hem zeker moeten opblazen. Het is helaas een tragedie dat we dat niet hebben gedaan."

Nu is het tijd om Goren ha-Atad te herdenken en de houding van deze Rabbi Shlomo Goren nieuw leven in te blazen. De weg naar vrede is nu door kracht en vastberadenheid te tonen. De weg vooruit is om dit juist naar buiten te verspreiden. Overwinning vereist nu eenmaal vastberadenheid en een onverbiddelijke, onwrikbare, assertieve vastberadenheid. Er is geen reden om je zorgen te maken over wat de Edomieten en Ismaëlieten over de hele wereld zouden kunnen denken. Er is geen andere keuze dan alle doornen weg te dorsen. Er is geen onderhandelen met terroristen. Oorlog is ongetwijfeld hartverscheurend en kostbaar, en elke gevallen soldaat is een onmetelijk verlies en een wereld van tragedie. Maar het alternatief is nog catastrofaler gebleken. Als we de "Goren ha-Atad benadering" niet omarmen, zal er onvermijdelijk nog meer rouw zijn, zoals de Torah zinspeelt in de parasha van deze week toen het Huis van Jacob zeven extra dagen van rouw toevoegde. Het had echt nooit zover mogen komen; als de Israëlische leiders de juiste beslissingen hadden genomen, waren we in eerste instantie niet in deze puinhoop terechtgekomen. Natuurlijk is het makkelijk om dit nu achteraf te zeggen, en sommigen zouden kunnen beweren dat het de moeite waard was om diplomatie een kans te geven. Hoe dan ook, wat gedaan is, is gedaan en we hoeven

Www.hamakom.eu werkt nauw samen met www.talmud-online.nl
Lessen kunt u ook op www.youtube.com@talmoedkanaal vinden.

המקום & Talmud-online.nl

nu alleen maar vooruit te kijken. De weg vooruit is duidelijk en we moeten dat aangrijpen. En hopelijk zullen we dan binnenkort de vervulling van Jesaja's profetie zien:

Het Licht van Israël zal vuur zijn en zijn Heilige Eén vlam. Het zal branden en zijn doornen en zijn distels verteren op één dag... En op die dag zullen het overblijfsel van Israël en de ontcomenen van het Huis van Jaäcov niet meer leunen op hem die het slaat, maar oprecht leunen op JHWH, de Heilige van Israël... Want de Heer God van de Heerscharen voert een decreet van vernietiging uit over heel het land... Zie, de Soevereine God van de Heerscharen zal de boomkronen afhakken met een bijl, de hoge zullen worden geveld, de hoge zullen worden omgehakt. Het struikgewas van het woud zal worden weggehakt met ijzer, en de Libanon zal vallen in zijn majesteit.

En een scheut zal groeien uit de stronk van Jesse, een twijg zal ontkiemen uit zijn stam. De geest van God zal op hem neerdalen: een geest van wijsheid en inzicht, een geest van raad en dapperheid, een geest van toewijding en eerbied voor God. Hij zal de waarheid voelen door zijn eerbied voor God... De wolf zal bij het lam wonen, de luipaard zal bij het bokje liggen; het kalf, het roefdier en het mestvee zullen samen zijn, met een kleine jongen om ze te hoeden... Op heel mijn heilige berg zal niets kwaads of verachtelijks gedaan worden; want het land zal vervuld zijn van toewijding aan God, zoals het water de zee bedekt... (Jesaja 10:17-11:9)

Het is mijn vurige wens dat we dit alles snel en spoedig zullen meemaken.

Jaäcov Noorland talmid van Rabbi J. de Leeuwe